

การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

Enhancing Household Economies of Farmers in Buriram Province through an Information Technology System for Expenditure Planning to Alleviate Poverty

สมศักดิ์ จิววัฒนา¹, ผกามาศ บุตรสาเล^{2*} และ สุริยา รักการศิลป์³

Somsak Jeewattana¹, Pakamat Butsalee^{2*} and Suriya Rakkarnsil³

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์¹

สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์^{2*},³

Department of Program in Computer Science, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University¹

Department of Accounting Program, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University^{2*, 3}

E-Mail : somsak.je@bru.ac.th¹, pakamat.bs@bru.ac.th^{2*}, suriya.rk@bru.ac.th³

(Received : May 17, 2024; Revised : June 22, 2025; Accepted : June 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน 2) พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับวางแผนการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และ 3) ประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้งานระบบ โดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สมาชิกผู้ทำบัญชีครัวเรือนบ้านโนนศิลา จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 2 พัฒนาและสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการวางแผนการใช้จ่าย โดยมีการเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและผู้เชี่ยวชาญออกแบบระบบสารสนเทศและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 6 คน เพื่อประเมินประสิทธิผลของระบบ ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูบัญชีครัวเรือนจำนวน 8 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ และกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเกษตรกรที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 22 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และแบบสอบถาม เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์มีรายได้จากการเกษตรที่ไม่แน่นอน ขาดการวางแผนการเงินระยะยาวอย่างเป็นระบบ และประสบปัญหาภาระหนี้สินจากรายจ่ายที่เกินรายรับ จากการสนทนากลุ่ม พบความต้องการระบบที่ใช้งานง่ายผ่านสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต 2) ระบบที่พัฒนาขึ้นมี 4 โมดูลหลัก ได้แก่ โมดูลบันทึกรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม รายงานการเงินและหนี้สิน และการเข้าถึงระบบ ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิผลของระบบในระดับมาก โดยช่วยให้เกษตรกรวางแผนการเงินได้ดีขึ้น เพิ่มการออม ลดหนี้สิน และเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนอย่างยั่งยืน และ 3) การประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจแสดงให้เห็นว่าระบบสามารถส่งเสริมการจัดการการเงินในครัวเรือนและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ใช้งานให้คะแนนความพึงพอใจในระดับมาก ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการจัดการการเงินในครัวเรือนและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : เศรษฐกิจครัวเรือน, ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ, การแก้ไขปัญหาความยากจน

ABSTRACT

This study aimed to: (1) investigate the current financial management conditions and challenges of household-level farmers; (2) develop an information system for financial planning to address poverty; and (3) evaluate the system's effectiveness and user satisfaction. The research was conducted in three phases. Phase 1 examined the financial management situation and problems among 30 purposively selected members of household account-keeping groups in Ban Non Sila. Phase 2 involved the design and development of an information system for financial planning, with evaluation conducted by six experts in accounting, information system design, and computer programming. Phase 3 assessed the system's performance and user satisfaction, with input from eight household account teachers and 22 farmers who were recipients of government welfare cards, also selected purposively. The instruments included the financial planning information system and a questionnaire for evaluating system performance and user satisfaction. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The results revealed that: (1) farmers in Buriram Province experienced unstable agricultural income, lacked systematic long-term financial planning, and faced debt burdens due to overspending. Focus group discussions highlighted the need for a user-friendly system accessible via smartphones or tablets. (2) The developed system comprised four main modules: income and expense recording, savings goal setting, financial and debt reporting, and system access management. Experts rated the system highly effective in helping farmers improve financial planning, increase savings, reduce debt, and strengthen sustainable household economies. (3) User evaluation showed high levels of satisfaction and confirmed that the system effectively promoted household financial management and supported poverty alleviation.

Keywords : Household Economy, Information Technology System, Poverty Alleviation

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและยั่งยืนถือเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตรซึ่งมีสัดส่วนประชากรจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในพื้นที่ยังคงประสบปัญหาความยากจนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวมีรากฐานจากรายได้ที่ไม่แน่นอนตามฤดูกาล การขาดการวางแผนทางการเงินที่เป็นระบบ ตลอดจนข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเงิน ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ [3] และข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของธนาคารแห่งประเทศไทย [4] ชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรจำนวนไม่น้อยมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ และมีภาระหนี้สินสะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความสามารถในการลงทุน และโอกาสในการพัฒนาตนเองและครอบครัว หากไม่มีการแทรกแซงที่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่การสืบทอดความยากจนข้ามรุ่นในที่สุดในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการทรัพยากรทางการเงินจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำหน้าที่เป็น "เครื่องมือช่วยวิเคราะห์ วางแผน และติดตาม" รายรับรายจ่ายของครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสรุปผลการเงินในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น กราฟ รายงานสรุป และคำแนะนำเชิงวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรแต่ละราย อิสมาแอล มะสาแม และสุภามาส เพชรรัตน์ [1] ได้เสนอว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศเพื่อการบริหารการเงินครัวเรือน จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการตัดสินใจ เพิ่มโอกาสในการออม และลดความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ วรรณภา แสงทอง และ ประยูร สุวรรณชาติ [2] เน้นย้ำว่าการมีข้อมูลการเงินที่เป็นระบบช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนและปรับตัวต่อสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้วยสภาพปัจจุบันที่เกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟน แต่ยังขาดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจครัวเรือน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เรียบง่าย ใช้งานง่าย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของเกษตรกรจึงเป็นแนวทางที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ระบบดังกล่าวจะทำหน้าที่บันทึกรายรับ-รายจ่าย ตั้งเป้าหมายการออม เตือนหนี้สิน และวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงิน เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินเชิงบวกในระยะยาว นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านการวางแผนการเงินของเกษตรกร ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศในการก้าวเข้าสู่ “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกระดับ การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงไม่ใช่เพียงแนวทางการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างรากฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีแนวคิดและหลักฐานทางวิชาการสนับสนุนว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนได้ แต่ในบริบทของเกษตรกรจังหวัดบุรีรัมย์ ยังขาดระบบที่ออกแบบมาโดยเฉพาะให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ทักษะทางดิจิทัล และรูปแบบรายได้ที่ไม่แน่นอนของเกษตรกรในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมายังมุ่งเน้นการศึกษาเชิงแนวคิดมากกว่าการพัฒนาและประเมินผลของระบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน จากช่องว่างดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบที่สามารถใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับทักษะและวิถีชีวิตของเกษตรกร ตอบโจทย์การวางแผนการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ และมีส่วนช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน เพิ่มอัตราการออม และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจครัวเรือนในระยะยาวอย่างแท้จริง

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน
- 1.2 เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
- 1.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มุ่งเน้นการพัฒนาเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการวางแผนการใช้จ่ายของเกษตรกรจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนและแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน โดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

Davis [3] ได้ให้แนวคิดการใช้วงจรชีวิตการพัฒนาระบบสารสนเทศ (SDLC) เป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบและพัฒนาระบบที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเน้นความเรียบง่าย รองรับการใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน และสามารถประเมินสถานะทางการเงินได้อย่างชัดเจน

2.2 แนวคิดการบริหารการเงินระดับครัวเรือน

นิศานาถ มั่งศิริ [4] ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร [5] ได้ให้แนวคิดการบริหารที่ครอบคลุมการตั้งเป้าหมายทางการเงิน การปรับมุมมองการใช้เงิน และการประเมินพฤติกรรม โดยใช้โมเดล “S-A-V-E” และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สมุดบัญชีครัวเรือนควบคู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการวางแผนและการออมอย่างเป็นระบบ

2.3 เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมกับพฤติกรรมทางการเงินของเกษตรกร

พวงผกา ย้อยสวัสดิ์ [6] เน้นว่าการตัดสินใจทางการเงินได้รับอิทธิพลจากอารมณ์และความเคยชิน การแสดงผลข้อมูลทางการเงินที่เข้าใจง่าย เช่น กราฟหรือระบบเตือน สามารถช่วยจุดใจให้เกิดพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

2.4 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการแก้ไขปัญหาความยากจน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [7] ระบุว่าระบบไอทีที่เข้าถึงง่ายสามารถช่วยตัดวงจรความยากจน (Poverty Cycle) ได้ โดยช่วยให้เกษตรกรมีเครื่องมือในการควบคุมรายจ่าย เพิ่มศักยภาพการบริหารการเงิน และยกระดับคุณภาพชีวิตในระยะยาว

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัย พบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารการเงินในระดับครัวเรือนและชุมชน โดย สถาพร แสงสุโพธิ์ และ สมคิด แก้วทิพย์ [8] พบว่าการขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยีส่งผลให้ประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชนลดลง จึงเสนอให้พัฒนาเครื่องมือและทักษะด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง อิศมาแอล มะสามแม และ สุภามาศ เพชรรัตน์ [1] เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่โปร่งใสและเข้าถึงง่าย ซึ่งช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและเสริมสร้างความร่วมมือ ปณิธิ เนตินันท์และคณะ [9] แสดงให้เห็นว่าแอปพลิเคชันบัญชีครัวเรือนอัจฉริยะช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลทางการเงินได้ดีขึ้น และมีระดับการยอมรับเทคโนโลยีสูง

โดยสรุป ทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน สามารถส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ลดความเสี่ยง และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือหลัก 2 ประเภท ได้แก่ 1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนการใช้จ่าย และ 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนการใช้จ่าย

ระบบนี้ได้รับการออกแบบและพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาระบบ System Development Life Cycle (SDLC) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ และนำไปใช้งานจริง โดยมุ่งเน้นให้ระบบมีความเหมาะสมกับบริบทของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ การใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน ความเรียบง่ายของฟังก์ชัน และการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินอย่างสะดวก โดยระบบประกอบด้วยฟังก์ชันหลัก ได้แก่ 1) การบันทึกรายรับ-รายจ่าย 2) การตั้งเป้าหมายทางการเงิน และ 3) การแสดงภาพรวมสถานะทางการเงินรายเดือนในรูปแบบกราฟ ระบบต้นแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการทดสอบการใช้งานจริงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าเหมาะสมกับระดับทักษะการใช้งานเทคโนโลยีของเกษตรกร และสามารถนำไปใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2 แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

1.2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบระบบ 2) ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน 3) ด้านประสิทธิภาพของระบบ และ

4) ด้านความถูกต้องของระบบ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.845 ซึ่งอยู่ในระดับเชื่อถือได้สูง

1.2.2 แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้งาน ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 22 ราย เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ครอบคลุมหัวข้อด้านการออกแบบระบบ ประสิทธิภาพการใช้งาน ประสิทธิภาพของระบบ และความต้องการของระบบ

เครื่องมือทั้งสองฉบับได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านการวิจัยทางสังคม เพื่อรับรองความเหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้ทำบัญชีครัวเรือนบ้านโนนศิลา ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งสิ้น 125 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากประชากร เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้ทำบัญชีครัวเรือนบ้านโนนศิลา ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญในการทำบัญชีครัวเรือนสามารถช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าและความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับบัญชีในพื้นที่ที่ทำวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายฯ จำนวน 8 คน และ กลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินความพึงพอใจของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายฯ จำนวน 22 คน

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบ ทดลองใช้ และประเมินผลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน โดยการวางแผนการดำเนินโครงการ เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย จัดเวทีประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยแก่ชุมชน วิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการเงินของเกษตรกร ความต้องการในด้านการวางแผนการใช้จ่าย

ระยะที่ 2 พัฒนาและสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนฯ โดยดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือน เน้นให้เหมาะสมกับความสามารถและบริบทของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการใช้อุปกรณ์ที่เข้าถึงได้ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น จากนั้นประเมินประสิทธิผลของระบบที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ การประเมินในระยะนี้มุ่งเน้นทั้งด้านประสิทธิภาพของระบบและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครัวบัญชีในชุมชน จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสะท้อนระดับของประสิทธิภาพที่ระบบสามารถดำเนินการได้ 2) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้งานระบบ ได้แก่ เกษตรกรที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 22 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจงเช่นกัน เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการใช้ระบบฯ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต

ซึ่งนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตีความตามระดับค่าเฉลี่ยตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด [10] ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51- 4.50	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	พึงพอใจน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมจากการสนทนากลุ่ม การระดมสมอง และการสัมภาษณ์ในประเด็นบริบทชุมชน สภาพปัญหาการทำบัญชีครัวเรือน รายได้-รายจ่าย วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปผลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนผลการวิจัยแบ่งตามระยะเวลาในการดำเนินการ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน มีผลการวิจัยดังนี้

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือนในพื้นที่บ้านโนนศิลา ตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และผู้ทำบัญชีครัวเรือน จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการข้อมูลการเงินของครัวเรือน และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการวางแผนใช้จ่ายในระดับพื้นฐาน กระบวนการเก็บข้อมูลใช้การจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ และความคิดเห็นอย่างเป็นกันเอง โดยมีการดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ สร้างความเข้าใจร่วมกันถึงเป้าหมายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่าย และอธิบายถึงประโยชน์ที่กลุ่มเกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้

จากการดำเนินจัดเวทีสนทนาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ อ้อย ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ รายได้มีลักษณะไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ราคาผลผลิต และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้การวางแผนการเงินในครัวเรือนยังมีข้อจำกัด แม้ว่าจะมีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานรัฐแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ

พฤติกรรมในการจัดการการเงินพบว่า แม้เกษตรกรร้อยละ 70 มีการบันทึกรายรับรายจ่ายเบื้องต้น แต่ยังขาดการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง การวางแผนระยะยาว เช่น การตั้งเป้าหมายการออม หรือการวางแผนใช้จ่ายตามงบประมาณรายเดือนยังมีน้อย โดยส่วนใหญ่จะเน้นการจัดการเฉพาะหน้ากับค่าใช้จ่ายเร่งด่วน เช่น ค่าใช้จ่ายประจำวัน งานบุญ หรือค่ารักษาพยาบาล

ปัญหาที่พบเพิ่มเติม คือรายจ่ายมักสูงกว่ารายรับในหลายครัวเรือน เกษตรกรจำนวนหนึ่งมีภาระหนี้สินสะสมจากการกู้ยืมทั้งในระบบและนอกระบบ การบริหารจัดการหนี้ยังขาดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ขาดความรู้ใน

การคำนวณต้นทุนการผลิต หรือการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนทางการเกษตร ประกอบกับการขาดเครื่องมือสนับสนุนที่เหมาะสม จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมสถานะการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการเปิดโอกาสให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการด้านการวางแผนการเงิน พบว่า มีความสนใจอย่างมากในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือ โดยเกษตรกรต้องการระบบที่ใช้งานง่าย มีฟังก์ชันบันทึกรายรับรายจ่าย พร้อมทั้งสามารถสรุปรายงานการเงินในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น กราฟ หรือแผนภูมิ นอกจากนี้ยังต้องการระบบที่มีการแจ้งเตือนหนี้สิน การกำหนดเป้าหมายการออม และฟังก์ชันแนะนำการบริหารการเงินเบื้องต้น ผ่านอุปกรณ์ที่เข้าถึงง่าย เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต เป็นต้น

ทั้งนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยีพื้นฐานของเกษตรกรในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่มีสมาร์ตโฟนใช้งาน แต่ทักษะการใช้แอปพลิเคชันหรือระบบที่ซับซ้อนยังอยู่ในระดับเริ่มต้น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบระบบที่เน้นความเรียบง่าย ชัดเจน และไม่ซับซ้อน เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำไปใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากข้อมูลที่ได้ในระยะที่ 1 นี้ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถสนับสนุนการวางแผนการใช้จ่ายในระดับครัวเรือนให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต และลดปัญหาความยากจนในระยะยาวอย่างยิ่ง

2. ผลการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ภายหลังจากการศึกษาศาภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือนในจังหวัดบุรีรัมย์ในระยะที่ 1 ซึ่งพบว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดำเนินการในรูปแบบการบันทึกด้วยมือผ่านสมุดบัญชี และยังไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ ในระยะที่ 2 ได้ดำเนินการพัฒนาและสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการวางแผนการใช้จ่ายและเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปได้ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

จากการลงพื้นที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับของครัวเรือนมีความหลากหลาย เช่น รายได้จากการประกอบอาชีพหลัก รายได้เสริมจากงานหัตถกรรม การขายผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ และรายได้จากสวัสดิการหรือการเลี้ยงโชค ขณะที่รายจ่ายถูกแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มหลัก ดังนี้ 1) กลุ่มรายจ่ายในการประกอบอาชีพ 2) กลุ่มอาหาร 3) กลุ่มเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 4) กลุ่มยารักษาโรคเกี่ยวกับสุขภาพ 5) กลุ่มที่อยู่อาศัย 6) กลุ่มการลงทุน การเลี้ยงโชค การบริจาค และ 7) กลุ่มการศึกษา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนความจำเป็นในการมีเครื่องมือเทคโนโลยีที่สามารถจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลการเงินอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการวางแผนใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

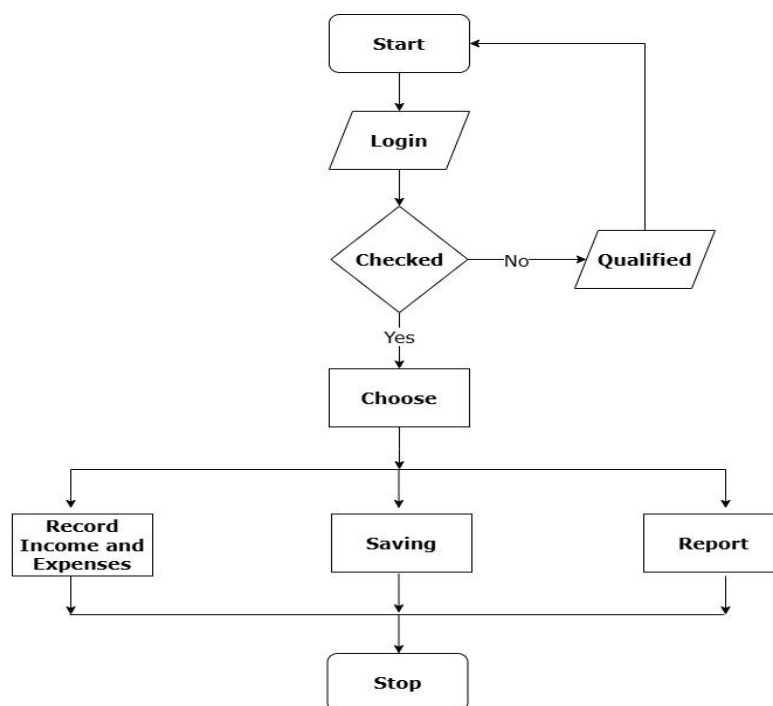
2.2 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนการใช้จ่าย

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศครั้งนี้ได้นำแนวคิดและขั้นตอนของวงจรการพัฒนาแบบวงจรชีวิต (System Development Life Cycle: SDLC) มาประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ปัญหา จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าการทำบัญชีครัวเรือนแบบจดมือมีข้อจำกัดหลายประการ ผู้วิจัยจึงออกแบบระบบที่เน้นความง่ายต่อการใช้งาน ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และสามารถบันทึกรายการได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและข้อจำกัดด้านเวลาและทักษะของกลุ่มเกษตรกร

2.2 การศึกษาความเป็นไปได้ของระบบ พิจารณาเลือกใช้สมาร์ตโฟน ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีใช้อยู่แล้ว เพื่อลดต้นทุนการลงทุนเพิ่มเติมและส่งเสริมการเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง

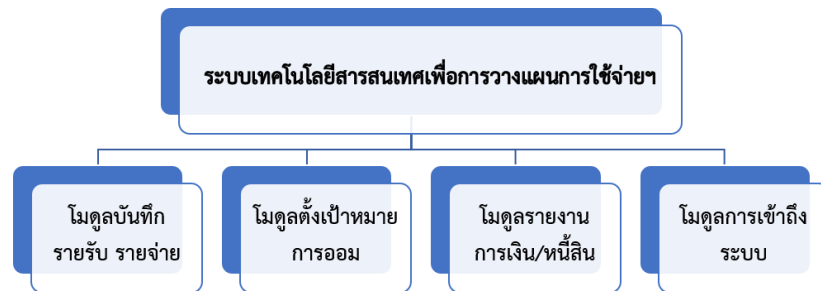
2.3 การวิเคราะห์ระบบ ทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการผู้ใช้งาน แบ่งระบบออกเป็นโมดูลหลัก เช่น การบันทึกรายรับ-รายจ่าย การสร้างเป้าหมายการออม การสรุปผลรายงานทางการเงินและตรวจสอบหนี้สิน แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 System Operation Flowchart

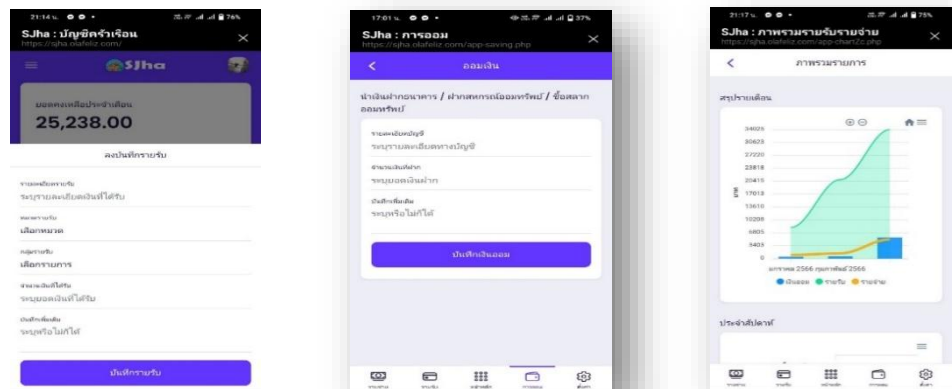
จากภาพประกอบเริ่มต้นระบบตรวจสอบผู้ใช้เข้าสู่ระบบ หน้าหลักมี 4 ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ บันทึก รายรับ-รายจ่ายตรวจสอบข้อมูลบันทึกอัปเดตฐานข้อมูล การออมค่านวนเงินออมต่อเดือนแสดงแผนภาพกราฟ ดูรายงานสรุปการเงินแสดงกราฟตามช่วงเวลาและหนี้สิน สิ้นสุดการทำงาน

การออกแบบองค์ประกอบของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ความยากจน พบว่า ระบบมีประสิทธิภาพในการใช้งาน มีองค์ประกอบหลักที่สอดคล้องกับบริบทแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) โมดูลบันทึกรายรับ-รายจ่าย (Record Income and Expenses) สำหรับบันทึกข้อมูลการเงินในชีวิตประจำวัน ทั้งรายได้และค่าใช้จ่าย พร้อมการจำแนกประเภทรายจ่าย 2) โมดูลการตั้งเป้าหมายการออม (Saving) ช่วยกำหนดและติดตามเป้าหมายการออมรายเดือนพร้อมคำนวณยอดออมสะสมโดยอัตโนมัติ 3) โมดูล รายงาน (Report) แสดงข้อมูลสรุปการเงินและหนี้สินสถานะการเงินแบบเข้าใจง่าย เช่น กราฟแสดงรายจ่ายราย เดือน และภาพรวมหนี้สิน 4) โมดูลการเข้าถึงระบบ (Login) สามารถใช้งานผ่านสมาร์ทโฟนและคอมพิวเตอร์ แสดงดังภาพที่ 2

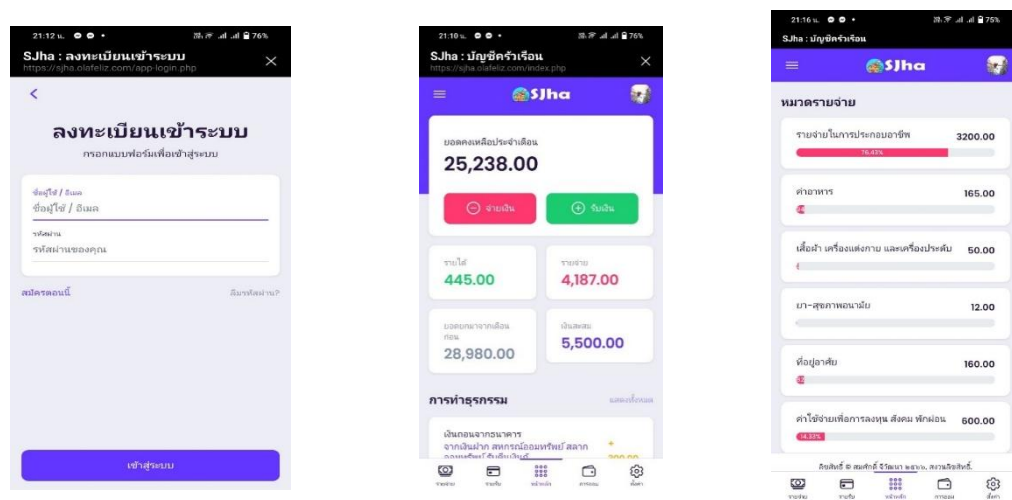
ภาพที่ 2 องค์ประกอบของระบบ

2.4 การออกแบบระบบ ออกแบบทั้งเชิงตรรกะและเชิงกายภาพของระบบ โดยเน้น User Interface ที่ทำงานง่าย รองรับการใช้งานผ่านสมาร์ทโฟนและเครื่องคอมพิวเตอร์ ผ่าน URL <https://sjha.olafeliz.com>

ภาพที่ 3 หน้าจอบันทึกข้อมูลการออม และรายงานผลสรุปรายเดือน

2.5 การพัฒนาระบบ ดำเนินการเขียนโปรแกรมและพัฒนาฐานข้อมูลต่าง ๆ ของระบบสร้าง ฟังก์ชันบันทึกรายการ การสรุปข้อมูลแบบเรียลไทม์ และการแสดงผลรายงานสรุปที่เข้าใจง่าย

ภาพที่ 4 หน้าจอการสมัครเข้า Login ใช้งานและรายงานผล

2.3 การประเมินประสิทธิผลของระบบ

ได้ดำเนินการประเมินประสิทธิผลของระบบที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับผู้ใช้งานที่ประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในระยะที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33 จากคะแนนเต็ม 5) สะท้อนให้เห็นว่าระบบมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานจริง ทั้งในด้านความถูกต้องของข้อมูล ความสะดวกในการใช้งาน และศักยภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการวางแผนการเงินในระยะยาว

ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร และมีศักยภาพในการนำไปเป็นเครื่องมือในการลดปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การอบรมและผลลัพธ์การใช้งานระบบ

หลังจากพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดอบรมการใช้งานระบบให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่บ้านโนนศิลา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและความสนใจในการบริหารจัดการการเงินในครัวเรือน การอบรมดำเนินการในรูปแบบการสาธิตการใช้งานจริงผ่านสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต พร้อมฝึกปฏิบัติการบันทึกรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม และการดูรายงานสถานะทางการเงินรายเดือน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมสามารถใช้งานระบบได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ

ภายหลังการอบรมได้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสะท้อนความคิดเห็นและประเมินผลลัพธ์การใช้งานระบบ พบว่า ระบบดังกล่าวช่วยเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรในหลายด้าน ได้แก่ 1) เพิ่มความสะดวกในการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่าย 2) สนับสนุนการวางแผนการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ 3) ส่งเสริมการตรวจสอบและควบคุมการเงินในครัวเรือน 4) จัดการข้อมูลสมาชิกครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์และตัดสินใจทางการเงิน และ 6) เพิ่มพูนศักยภาพด้านการเงินและการออมในระยะยาว

ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวันของเกษตรกรและมีศักยภาพในการสนับสนุนการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนอย่างเป็นรูปธรรม

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ

การวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินทั้งในด้านประสิทธิภาพของระบบและความพึงพอใจของผู้ใช้งานเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสำหรับการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

ดำเนินการในระยะที่ 3 กับกลุ่มผู้ใช้งานระบบจำนวน 8 คน ซึ่งเป็นครูบัญชีประจำชุมชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับเกษตรกร โดยคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ประเมินที่มีความเข้าใจบริบทของชุมชนและสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้งานระบบเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคือแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบระบบ 2) ประสิทธิภาพการใช้งาน 3) ประสิทธิภาพของระบบ และ 4) ความถูกต้องของระบบ

ผลการประเมินสะท้อนถึงระดับความเหมาะสมของระบบในการนำไปใช้งานจริงในชุมชนเกษตรกร พร้อมทั้งเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานอย่างแท้จริง

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพที่มีต่อการใช้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ

รายการ	ระดับผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ด้านการออกแบบระบบ	4.39	0.35	มาก
ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน	4.40	0.21	มาก
ด้านประสิทธิภาพของระบบ	4.56	0.22	มากที่สุด
ด้านความถูกต้องของระบบ	4.31	0.49	มาก
โดยรวม	4.41	0.23	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ($\bar{X} = 4.56$) สะท้อนให้เห็นว่าระบบมีความสามารถในการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน ($\bar{X} = 4.40$) ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมของระบบในการใช้งานจริง โดยเฉพาะในบริบทของเกษตรกรระดับชุมชน ขณะที่ ด้านความถูกต้องของระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็สะท้อนถึงข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับความแม่นยำของข้อมูลหรือผลลัพธ์ที่แสดงจากระบบ ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) ให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น และการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้ใช้งานในชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงและใช้งานระบบได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 การศึกษาความพึงพอใจของการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 22 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้งานจริงของระบบ และมีความหลากหลายด้านบริบทเศรษฐกิจของครัวเรือนในชุมชน การประเมินดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจในการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบระบบ ประสิทธิภาพการใช้งาน ประสิทธิภาพของระบบ และความถูกต้องของระบบ ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลลัพธ์และสะท้อนถึงประสิทธิภาพของระบบในการส่งเสริมการจัดการการเงินของเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษความพึงพอใจที่มีต่อการใช้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศฯ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
ด้านการออกแบบระบบ	4.37	0.38	มาก
ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน	4.25	0.29	มาก
ด้านประสิทธิภาพของระบบ	4.54	0.33	มากที่สุด
ด้านความถูกต้องของระบบ	4.23	0.49	มาก
โดยรวม	4.35	0.19	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$)

สะท้อนถึงความสามารถของระบบในการช่วยวางแผนและบริหารการใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ด้านการออกแบบระบบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) แสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานในระดับชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความถูกต้องของระบบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23) ซึ่งแม้อยู่ในระดับมาก แต่ยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการประมวลผลและแสดงข้อมูล

จากผลการประเมินดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชุมชนเกษตรกรเพื่อยกระดับการจัดการด้านการเงินและวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากการศึกษา สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือน พบว่าแม้เกษตรกรส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการบันทึกรายรับ-รายจ่ายผ่านสมุดบัญชีที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ขาดความสม่ำเสมอในการบันทึกบัญชี ความไม่เข้าใจหลักการที่ต้องและทัศนคติที่มองว่าการทำบัญชีเป็นภาระ ปัญหาการเงินในระดับครัวเรือนส่วนใหญ่มีรากฐานจากรายได้ที่ไม่แน่นอน พึ่งพาผลผลิตทางการเกษตร รายได้เสริมที่ไม่สม่ำเสมอ และการเสี่ยงโชค ขณะที่รายจ่ายมีลักษณะต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น ค่าอาหาร ที่อยู่อาศัย สุขภาพ การศึกษา และการลงทุน ส่งผลให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องและหนี้สินสะสม การขาดระบบวางแผนการเงินที่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถประเมินสถานะทางการเงิน วางแผนใช้จ่ายล่วงหน้า หรือกำหนดเป้าหมายทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดจากโครงการ TPMAP ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [7] และงานวิจัยของปณิธิ เนตินันท์ และคณะ [9] ที่ชี้ว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับการขาดทักษะในการจัดการการเงินอย่างเป็นระบบ โดยเกษตรกรจำนวนมากยังไม่มี การบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง หรือวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาเครื่องมือและองค์ความรู้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการการเงินของเกษตรกรอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

โดยสรุป สภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบสะท้อนให้เห็นว่า การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรจำเป็นต้องส่งเสริมการใช้เครื่องมือที่ง่ายต่อการใช้งาน เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อวางแผนการใช้จ่าย ควบคู่กับการอบรมและพัฒนาทักษะด้านการเงิน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของครัวเรือนอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในครั้งนี้มีพื้นฐานจากการศึกษาปัญหาด้านการเงินของเกษตรกรระดับครัวเรือนในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดเวทีสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ นำมาใช้ในการออกแบบระบบให้สอดคล้องกับบริบทจริงของพื้นที่ ระบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินประสิทธิผลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงคุณสมบัติของระบบที่สอดคล้องกับหลักการของสารสนเทศที่ดี ได้แก่ ความถูกต้อง ทันสมัย ปลอดภัย และใช้งานง่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การพัฒนาเป็นไปตามกระบวนการ System Development Life Cycle (SDLC) ครอบคลุมการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบ และบำรุงรักษา ระบบที่ได้สามารถช่วยให้เกษตรกรบันทึกรายรับ-รายจ่าย ตรวจสอบสถานะการเงิน ตั้งเป้าหมายการออม และวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างมีระบบ ผ่านสมาร์ตโฟนหรือคอมพิวเตอร์ ส่งเสริมทักษะการ

บริหารการเงินในระดับครัวเรือนได้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของปณิธิ เนตินันท์ และคณะ [9] ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีบัญชีอัจฉริยะมาช่วยเพิ่มศักยภาพการจัดการเงินของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งด้านความแม่นยำ ความรวดเร็ว และการเข้าถึงข้อมูล

ดังนั้น ระบบที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้จึงเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การบริหารการเงินของเกษตรกรอย่างตรงจุดและเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน รวมถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้จริง และมีศักยภาพในการสนับสนุนการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนอย่างยั่งยืนหรือไม่ การอภิปรายผลแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้งานจริง ดังนี้

3.1 จากผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นครูบัญชีในชุมชน พบว่า ระบบมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพดังกล่าว ได้แก่ การฝึกอบรมที่มีประสิทธิผล การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูบัญชี การสนับสนุนทางเทคนิคอย่างต่อเนื่อง และการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเชื่อมั่นในการใช้งานระบบ ส่งผลให้ระบบสามารถสนับสนุนการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ออกแบบระบบแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจผ่านไอทีสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสมาแอล มะสาแม และ สุภามาศ เพชรรัตน์ [1] ที่เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการออกแบบระบบตามบริบทชุมชนในการยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

การประเมินผลการใช้งานระบบในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพสูงในการเป็นเครื่องมือช่วยยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ ผ่านการเสริมสร้างการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้งานได้จริงในบริบทของชุมชน

3.2 จากผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับวางแผนการใช้จ่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ระบบสามารถสนับสนุนการจัดการรายรับรายจ่ายในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรมีวินัยทางการเงิน และสามารถวางแผนการใช้จ่ายและการออมได้อย่างเป็นระบบ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจระดับมาก ได้แก่ การออกแบบระบบให้ใช้งานง่าย เข้าใจได้แม้ในกลุ่มผู้ใช้ที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีในระดับพื้นฐาน การจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบ และการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน เช่น การสรุปยอดรายรับรายจ่ายและสถานะทางการเงินที่สามารถวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ระบบยังช่วยให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการเงิน และลดโอกาสในการเกิดหนี้สินที่ไม่จำเป็น ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของปณิธิ เนตินันท์และคณะ [9] ซึ่งศึกษาระบบบัญชีธุรกิจครัวเรือนอัจฉริยะ พบว่าความง่ายในการใช้งานและประโยชน์ที่ได้รับจากระบบมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพึงพอใจและการยอมรับเทคโนโลยีในกลุ่มเกษตรกร

การประเมินผลแสดงให้เห็นว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถมีบทบาทสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยการเสริมสร้างความสามารถในการบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินที่นำไปสู่ความมั่นคงและความยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเสริมสร้างวินัยทางการเงิน ลดความเสี่ยงจากหนี้สิน และยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนอย่างยั่งยืน

1.2 ควรบูรณาการระบบวางแผนการเงินผ่านเทคโนโลยีเข้ากับโครงการพัฒนาในระดับท้องถิ่น เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน หรือ TPMAP เพื่อให้ครัวเรือนสามารถใช้ข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรมีการอบรมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น เพื่อให้การใช้งานเกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถขยายผลการใช้ระบบไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้ในวงกว้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการใช้ระบบวางแผนการใช้จ่ายในระยะยาวต่อครัวเรือนเกษตรกร โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของรายได้ การออม และระดับหนี้สิน เพื่อประเมินประสิทธิผลของระบบในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ตอบโจทย์วิถีชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ เช่น พังค์ชันวางแผนการเงินตามฤดูกาล หรือระบบเตือนความจำด้านการเงิน เพื่อให้การใช้งานสะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุดในบริบทจริง

2.3 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรม ทศนคติ และปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับระบบในกลุ่มเกษตรกร เพื่อวางแผนทางสนับสนุนการนำระบบไปใช้ในระดับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] I. Masamae and S. Phetcharat, "The Application of Information Technology in Community Financial Institutions," *Journal of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University*, vol. 15, no. 1, pp. 85–97, 2023. (in Thai)
- [2] W. Saengthong and P. Suwannachai, "Spending Planning Strategies to Alleviate Poverty among Farmers in the Northeastern Region," *Journal of Rural Development*, vol. 12, no. 3, pp. 123–140, 2021.
- [3] W. Davis, "The Systems Development Life Cycle," in *Systems Analysis and Design*, W. Davis, Ed. London: Taylor & Francis, 2005, pp. 1–18.
- [4] N. Mangsiri, "Personal Financial Planning of People Living around Mongkhon Chaipattana Temple," *Piyamaharaj Ratchanusorn Journal*, vol. 12, no. 2, pp. 102–114, 2020.
- [5] Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, *Household Financial Management Manual*, Bangkok: BAAC, 2014. (in Thai)
- [6] P. Yoisawat, "Financial Planning of Local Administrative Organization Employees in Lang Suan District, Chumphon Province," Independent Study, M.B.A. (Business Administration), Sukhothai Thammathirat Open University, Bangkok, 2017. (in Thai)
- [7] Office of the National Economic and Social Development Council, *Report on Poverty and Inequality Situation in Thailand 2021*, Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council, 2021. (in Thai)

- [8] S. Saengsupot and S. Somkid Kaewthip, "Application of Information Technology in Community Economic Development: A Case Study of Community Financial Institutions in Chiang Mai Province," Chiang Mai: Maejo University, 2014. (in Thai)
- [9] P. Netinantan *et al.*, *Smart Household Business Accounting System for Advancing Thai Farmers toward Thailand 4.0 Era*, Research Report, Rangsit University, Bangkok, 2021. (in Thai)
- [10] B. Srisawat, *Basic Research*, 8th ed., Bangkok: Suweeriyasarn, 2010. (in Thai)